

Jedinstvo

GLASILO : J.N.O. Fronte ZA OKRUG ŠIBENIK

Broj 1.

Šibenik, subota 13. siječnja 1945.

Godina I [?]

U DUHU JEDINSTVA I BRATSTVA

Izlazimo sa Prvim brojem našeg tjednika »Jedinstvo«. Uvjereni smo da će »Jedinstvo« nastaviti djelo koje je na našem okrugu započeo »Partizan« i »Narodni vjesnik«, koje smo izdavali pod uslovima partizanskog rata.

Digli smo se u tešku i krvavu borbu jer nismo htjeli da živimo klečeći, branili smo časno svaku stopu naše zemlje i sačuvali velika djela naših pradjedova, našu nezavisnost. Puškom u ruci branili smo naše domove, škole, muzeje, knjižnice i naučne laboratorije, znali smo da braneći svaki pedalj te krvlju stečene domovine, branimo naše potomstvo, naš goli život. Za to nam ništa nije bilo teško. Branili smo svaki vrh golog dalmatinskog krša, jer je on bio simbol naše velike, bogate, lijepe i ljubljene domovine.

Kroz naše retke opisivali smo junaštvo neumrlog partizana, velikog borca protiv novovjekovnih barbara, kroz našu sliku iznijeli smo epizode te nadljudske borbe, a u stihu pjevali smo o junaštvu naših ratnika, o bolu i stradanju naših najmilijih, a pjesma, redak i slika imala je samo jedan cilj - ulijevati u srce naših boraca i naših rodoljuba vjeru u pravednost naše borbe, u pobjedu velikih ideala slobode i demokracije. Stih i proza bili su naša utjeha u boli, naša nada u borbi. I radost i tuga stvarali su naš duh, kalili naše jedinstvo i učili nas u mržnji prema odurnim fašističkim nitkovima. Postajali smo veliki romantici veličanstvene borbe protiv fašizma, borbe koja je prelazila granice naše zemlje; postali smo idol, primjer svim porobljenima. O nama su pisali prijatelji i neprijatelji, jedni su se divili i tješili, drugi strepili i očajavali. Razbili smo planove prokletim potomcima Gebelsa, Geringa, Himlera i drugih gadova fašističkog logora smrti i strave. Postali smo jaki, nepobjedivi i pripremamo se da sudjelujemo, kako kaže veliki Ilja, da prisustvujemo velikom banketu u Berlinu. Mi ćemo im tamo kazati naše boli, stradanja, patnje, ali govorit ćemo jezikom osvetničkim, jezikom mržnje. Oni su diljem naše domovine vješali najbolje naše drugove, oni su punili logore smrti našom djecom, našim najmilijima. Oni su ubili naše velikane, po njihovim naredjenjima istrebljivani su čitavi predjeli.

Borili smo se i izgrađivali u mržnji, mržnja nas je poticala na velika djela, s mržnjom smo jurišali, pucali, branili se i napadali, sa mržnjom smo pisali, pjevali i smijali se, mržnja nam je pomogla da stvorimo naše veliko djelo — našu nepobjedivu vojsku, našu demokratsku narodnu vlast.

To je naš program, mi hoćemo da živimo kao ljudi, slobodni i gospodari svoje zemlje. Pred nama su naši dragi gradovi, pred nama je Zagreb, Sarajevo, Ljubljana, pred nama su i Rijeka, i Pulj i Trst, pred nama je sva naša zemlja, gdje žive sinovi velikih predaka, gdje žive sinovi velikih boraca za slobodu.

Ujedinjeni postali smo jaki. Pred nama nema narodnosne mržnje, mi danas zajedno, sa bratskim srpskim i drugim narodima Jugoslavije, izgrađujemo sretnu zajednicu južnoslovenskih naroda. Mi hoćemo da pod barjak sveopće borbe protiv fašizma okupimo čitav naš narod, bez obzira na društveni položaj, jer fašizam je najveća opasnost svakog čovjeka. Pred fašizmom pada i bogat i siromah, fašizam uništava sve što nije prusko, sve što nije germansko. Za njih postoji jedan front — Gross Deutschland ; nasuprot tome raspuklom i razbijenom bedemu stoji ogroman front sveg slobodoljubivog čovječanstva. I u toj velikoj svenarodnoj borbi časno smo branili slobodu i kulturu. Lajpciška lomača razgorila je naš duh velikim načelima jednakosti, slobode i napretka.

Sa ovim riječima obraćamo se našim čitaocima sa pozivom na saradnju da list, uistinu, bude revija naše borbenosti, jedinstva i uspjeha.

Neka »Jedinstvo« bude bratstvo hrvatskog i srpskog naroda našeg okruga, ujedinjenje svih ljudi u Jedinstvenu antifašističku frontu protiv fašizma, najvećeg neprijatelja slobode i kulture. Rat još nije završen. Postoje kod nas i u vanjskom svijetu ljudi koji namjerno neće da nauče istinu o Nijemcu. I lja Erenburg kliče: »Poneke inostrane novine pišu kako se Nijemci pripremaju na treći svjetski rat, ali mi im poručujemo da ćemo 1945. godine biti u Berlinu. Ako ne bude tako, onda će hitlerovi potomci godine 1965. biti ponovo pred Moskvom i u Parizu. To je jasno kao dva puta dva, ali to neće da uvide oni koji hoće da oproste Nijemcima i da nastave po starome.«

Pred nama je veliki rad na obnovi i na učvršćenju i ojačanju postignute slobode. Uredništvo »Jedinstva«.

Bitka za Budimpeštu pred završetkom

Moskva, 13. siječnja — Sovjetformbita javlja, da su sovjetske trupe u toku 12. siječnja u gradu Budimpešti, nastavljajući stezanje obruča oko opkoljene neprijateljske grupacije, zauzele gradsko groblje, park, rafinerije nafte, tvornice oružja i fabrike za destilaciju ugljena. U bojama su također zauzele 135 gradskih blokova.

U toku dana na ovom sektoru zarobljeno je 1.270 Nijemaca i Mađžara. Zaplijenjeno je: 510 vagona i 31 lokomotiva.

Sjeverozapadno i zapadno od Budimpešte sovjetske su trupe odbijale napade neprijateljeve pješadije i tankova.

U jučerašnjim bojama na svim frontovima uništeno je 67 njemačkih tankova. Sovjetske su trupe oslobodile 500 Italijana.

Na drugim sektorima izvidnička djelatnost, a na niz mjesta borbe lokalnog karaktera.

U Dolini Lima pod teškim atmosferskim i terenskim prilikama naše su jedinice oslobodile Prijepolje

U POSLJEDNJIM BOJEVIMA NAŠE SU TRUPE OSLOBODILE BRODAREVO I KREŠEVO

Iz izvještaja Vrhovnog štaba NOV i POJ o ratnim operacijama za 12. I.:

Beograd, 13. siječnja — U Podravini i Srijemu djelatnost izvidnica.

U istočnoj Bosni odbijen je njemački ispad iz Bijeljine, neprijatelj je odbijen na polazne položaje izgubivši 60 vojnika. Također je ubijeno 25 četnika koji su Nijemcima branili bokove fronte. Na sektoru Čelić-Koralj neprijatelj je otpočeo jači napad uz podršku merzera. U području Vlasenice borbe se nastavljaju.

U DOLINI LIMA POD TEŠKIM ATMOSFERSKIM PRILIKAMA OSLOBODENO JE PRIJEPO-LJE I BISTRICA. Potučenog neprijatelja proganjaju naše jedinice i Nijemcima nije uspjelo da naprave

most kod Prijepolja, tako da se njihove razbijene grupe povlače prema Višegradu.

U dolini rijeke Bosne na sektoru Busovača — Zenica ubijeno je 65 Nijemaca, uništen jedan top i zaplijenjena veća količina ratnog materijala i municije. Prilikom neprekidnih neprijateljskih ispada iz garnizona u Bosni ubijeno je posljednjih dana 85 četnika i Nijemaca.

U Hrvatskoj na pruži Kostajnica — Sunja bačen je u zrak jedan voz i pruga je porušena na 50 mjesta. Pruga Ogulin — Karlovac porušena na više mjesta.

U Sloveniji presječena je pruga Gorica — Trst i uništena 3 vagona.

Prestanak neprijateljstva u Grčkoj

General Scobi izdao je slijedeći službeni komunique o prestanku neprijateljstva u Grčkoj:

»U cilju da se prekinu neprijateljstva u Grčkoj postignut je sporazum između pokreta EAM -a i britanskih snaga i jedinica grčke vlade s druge strane. Neprijateljstva će se obustaviti u ponedjeljak u 1 sat, kako bi se omogućilo potpisivanje sporazuma o primirju.«

Prema ugovoru o primirju, koji je potpisan između pretstavnika EAM-a i britanskog opunomoćenika generala Scobia, EAM-se obvezuje da će evakuirati izvjesne zone u Grčkoj. Također se u ugovoru o primirju predviđa izmjena političkih zatvorenika, kao i zamjena zarobljenih vojnika. Uhapšena civilna lica grčke narodnosti, koja su zatvorena od civilnih vlasti EAM-a, neće biti puštena.

Britanska vlada prihvatila je sporazum o primirju, koji je sklopljen između pretstavnika EAM-a i generala Scobia.

IZ ČEHOSLOVAČKE

Na temelju sporazuma koji je zaključen između sovjetske i čehoslovačke vlade prošle godine, na teritoriju Čehoslovačke, koju je oslobodila Crvena Armija, već djeluju čehoslovačke vlasti.

Republikanske vlasti ukinule su sve fašističke zakone i ustanove, opet su na snazi stari demokratski zakoni Čehoslovačke Republike.

Otvorene su škole; privredni život se normalizira, a mnogi kolaboracionisti uhapšeni su i predani narodnim sudovima.

Zahvalnost Norvežana Crvenoj armiji

Moskva 13. I. — TAS javlja

U oslobođenim krajevima sjeverne Norveške život se normalizira. Norveško građanstvo pokazuje na svakom koraku veliku zahvalnost prema Crvenoarmejcima, kojima duguju oslobođenje. Nijemci su prilikom svoga povlačenja nasilno odvodili civilno žiteljstvo. Nitko, koji nije pobjegao nije umakao njihovom zločinačkom postupku. Oni su odvažali starce i djecu.

Nijemci su pri povlačenju napravili pravu pustoš od norveških sela i gradića. Tako je u mjestu Tani zapaljena crkva, a kasnije i čitavo selo. Nijemci su sa sobom sve odnosili. Oni su izvršili najveća pustošenja te nepredne zemlje. Sovjetske vlasti pomažu mjesnim vlastima na pružanju pomoći stanovništvu i obilno pomažu žiteljstvo sa hranom.

Odavanje počasti palim sovjetskim borcima u Sofiji

Sofija, 12. siječnja. — Danas je svečano odana počast palim sovjetskim borcima pred spomenikom Neznanog Junaka. Ovom svečanom činom prisustvovalo je preko 30.000 stanovnika Sofije. Svečanosti su prisustvovali vodeće bugarske ličnosti. Muzika je otvirala sovjetsku i bugarsku himnu, a na to su govornici odali počast palim herojima za slobodu Bugarske. Bugarski se ratnici zaklinju da će ići skupa sa Crvenom armijom sve do potpunog sloma hitlerovaca i do pobjedničkog završetka rata.

IZ MEDUNARODNE I DOMAĆE ŠTAMPE

NEDJELJNI PREGLED POLITIČKO — VOJNIČKIH DOGAĐAJA

Na domaćem frontu naše centralne novine donijele su nekoliko članaka o novim makinacijama pristaša HSS okupljenih oko Mačeka, koji pokušavaju da se pojedinačno uvuku u naše redove, ne zato, da bi doprinijeli svoj udio u oslobodilačkom ratu, već da bi minirali pokret iznutra. Oni još neće da shvate da je danas hrvatski narod ujedinjen u Antifašistički jedinstveni front i da on odlučno odbija sve klevete raznih »prijatelja«, koji hoće da nam imputiraju klasnu borbu.

Izdajnici i neutralci iz Zagreba preko svojih agenata po zemlji u početku su otvoreno pozivali svoje pristaše da se pokore ustaškoj Hrvatskoj, a kasnije otvoreno zahtijevali da njihove pristalice ulaze u domobranstvo da bi tako s oružjem u ruci dočekali Engleze i Amerikance koji bi dali njima vlast i razoružali partizane. Politika se mijenjala, kako je rasla snaga našeg pokreta. Oni su potom postali pobornici demokracije, pojedinačno ulazili u naše redove, ali ni tada nijesu htjeli da doprinesu općoj borbi protiv fašizma. Druga gospoda koja su ostala u Zagrebu pozivaju se na svoj »unutarnji front«, njih ne interesiraju problemi rata, oružane borbe protiv fašizma, njih zanima samo pitanje ministarskih portfelja. Zagrebački purgeri sa Prilaza i Bosanske ulice ostaju uvijek dosljedni svojoj politici. Isti oni su za vrijeme predbanovinskog vremena govorili o demokraciji i slobodi, da bi kasnije, kada su zasjeli na kormilo banovine Hrvatske, donijeli reakcionarne zakone, kojima se krnjila sloboda hrvatskog naroda. Isti oni su sve prvake radničkog pokreta strpali u logore da ih kasnije predadu ustaškim koljačima.

Najveću pažnju u inostranoj štampi izazivaju operacije u Budimpešti i razbijanje njemačke ofenzive na zapadu. Sovjetski časopis »Rat i radnička klasa«, donša opširan članak Torčanova, o njemačkoj ofenzivi na zapadu. On pored ostalog kaže:

»Postoji razlika između sadašnje Hitlerove ofenzive na zapadu, i ofenzive koju je preduzeo Ludendorf marta 1918. godine. Osnovni cilj martovske Ludendorfove ofenzive bio je da napadne francusko-britanske trupe prije nego što stignu američke trupe i da rat pobjednički završe. Cilj sadašnje Hitlerove ofenzive jeste da omete plan generalne savezničke ofenzive na zapadu, koju pripremaju savezničke sile. Snage, koje je Hitler bacio u sadašnju ofenzivu, ne mogu se, ni iz daleka, uporediti sa snagama koje je 1918. godine ubacio Ludendorf, koji je mogao na front od oko 70 km da baci 60 divizija, dok je Hitler na približno isto širokom frontu bio u stanju da baci ukupno 15 divizija. Godine 1918. Ludendorf je imao mogućnosti da prebaci svoje trupe sa istoka na zapad i da pojača svoj front, naprotiv danas istočni front obuhvaća glavninu snaga Hitlerove Njemačke«

Njemački talambasi udarali su ukupno dva božićna dana u beztemeljnim nadama da će njemačka armija ponovo da umaršira u Paris i da će savezničke armije doživjeti novi Dunkerque. Sve je bilo predviđeno, ali ovaj plan Hitlera razbio se, kao i svi dosadašnji, o čeličnim bedem savezničkih armija. General Eisenhower osujetio je njemački plan.

Najnovije promjene u savezničkoj vrhovnoj komandi na zapadu još će više

pojačati savezničko vojno rukovodstvo na zapadu. Maršal Montgomery preuzeo je komandu savezničkog fronta sjeverno od njemačke izbočine u Belgiji. General Eisenhower i dalje je komandant sveukupnog savezničkog fronta na zapadu.

Jedinice ELAS -a evakuirale su Atenu i luku Pirej i zauzele položaje sjeverno i zapadno od grada. Nema opširnijih vijesti iz Grčke. Kako javlja britanska vojna komanda, Britanci su zaustavljeni sjeverno od grada. Jedna jaka britanska kolona naišla je na žestoki otpor ELAS-ovih jedinica, koje na ovom sektoru raspolažu sa velikom snagom artiljerije.

Dok su operacije u Grčkoj uglavnom lokalna čarkanja, događaji u Grčkoj izazivaju živu polemiku u svjetskoj javnosti. Laburistički predstavnik u Donjem Domu gospodin Kott oštro je napao politiku gospodina Churchilla prema Grčkoj. On je između ostalog kazao: »Nalazimo se pred najtragičnijim i najsrmotnijim događajima od kada je rat započeo. Prvi puta razbijeno je u ovom ratu nacionalno jedinstvo naroda i dovedeno u pitanje jedinstvo naših saveznika. Pretsjednik vlade prilikom svoje posjete Ateni na Božić nije sobom odveo ni jednog predstavnika laburističke stranke. Ja vam svečano izjavljujem da moramo zaustaviti pretsjednika vlade prije nego pođe dalje, a snaga koja ga može zaustaviti, je sila egleskog radništva.«

Britanska štampa puna je žustrih napada na vladinu politiku u vezi događaja u Grčkoj. »Manchester Guardian« piše povodom sastava nove grčke vlade generala Plastirasa, da vlada Plastirasa uživa povjerenje samo nekoliko političara. General Plastiras prijete se da će izvesti pred sud sve one koji sudjeluju na strani ELAS -ovih jedinica, usprkos izjave gospodina Ede-na, ministra spoljnih poslova Velike Britanije, koji je u svome govoru iznio stav britanske vlade događajima u Grčkoj. List ističe da bi bilo potrebno da se generalu Plastirasu ne bi dala podrška britanske vlade.

Jedna druga britanska agencija kaže kako se general Plastiras prijete da će stati na čelo vojske koja će zadati ELAS -ovim trupama odlučujući poraz. Ista agencija kaže, da pretsjednik nove grčke vlade general Plastiras govori o tome kako je riješili pitanje u Grčkoj.

Ne samo britanska javnost, već javnost čitavog svijeta uzbuđena je zbog događaja u Grčkoj i sramni napad na grčku slobodu i demokraciju izazvao je jednodušnu osudu svih slobodoljubivih krugova u svijetu. Diljem britanskih otoka održavaju se masovne demonstracije protiv vladine politike prema Grčkoj. Održani su veliki protestni mitinzi na kojima su govornici tražili energične mjere da bi se suzbila politika nasilja nad slobodoljubivim narodom Grčke.

Gospodin Roosevelt održao je svoj veliki politički govor, kojeg je očekivala, kako američka, tako i evropska javnost sa velikim nestrpljenjem. Pretsjednik Roosevelt dao je program svoje vlade u sadašnjim odlučnim momentima u ovome ratu. Pretsjednik se dotakao svih gorućih pitanja i oštro je napao one koji svijesno ili nesvijesno nasjedaju neprijateljskoj propagandi koja hoće da razbije narodne jedinstvo. »Što se

Rezultati jednogodišnje borbe NOV Hrvatske

Organ Glavnoga štaba Hrvatske, »Narodni vojnik«, objavio je rezultate koje su postigle hrvatske jedinice u protekloj godini.

Kroz godinu dana ubijena su, ranjena i zarobljena 502 neprijateljska oficira i 121 hiljada 435 podoficira i vojnika, Zaplijenjena su: 354 topa, 12.463 granate, 264 teška bacača, 17 lakih bacača, 10 hiljada 4337 mina, 6 protivukolskih mitraljeza, 18 protivuavionskih mitraljeza, 2 hiljade 428 teških i lakih mitraljeza, 579 puškomitraljeza, 29 protivukolskih pušaka, 27.081 pušaka, 687 revolvera, 6.400.000 pušcanih metaka, 12.700 ručnih bombi, 12 hiljada 759 kg. eksploziva, 5 aviona, 54 tanka, 6 oklopnih automobila, 332 motorna vozila, 254 bicikle, 1.114 konja, 249 kola, 119 radio stanica i mnogo drugoga ratnog materijala. Pored toga zaplijenjena su: 52

jedrenjaka, i naoružani brod i 7 ribarskih brodova.

Uništena su 424 km. željezničke pruge, a na 11.853 mjesta prekinuta je željeznička linija. Porušeno je 259 mostova i 18 željeznickih stanica, 33 skretnice, 275 lokomotiva, 1.039 vagona, a uništeno je: 26 aviona, 34 oklopna automobila, 1.310 motornih vozila, 498 konja, 160 kola, 16 topova, 5 teških bacača, 6 mitraljeza, 17.708 m. šina, 102 bukeri, 1.075 telefonskih i telegrafskih stupova, 124 vagona različitoga ratnog materijala, 1 transportni vlak s materijalom, 6 magazina s municijom, 429.000 l. benzina, 154 vagona nafte, 1.107.000 avionskih bombi i drugo. Pored toga potopljen je jedan borbeni čamac, 10 jedrenjaka, 17 manjih šlepova, 1 motorni jedrenjak, 15 brodova i 1 torpiljer. (Tanjug)

Nevjerojatna zločinstva hitlerovaca u Lavovu

Sovjetska državna komisija za utvrđivanje i istraživanje zločina njemačkih fašističkih osvajača objavila je saopćenje o zločinima Nijemaca u Lavovu.

Prema podacima ove komisije hitlerovci su za čitavo vrijeme okupacije istrijebili u Lavovu i lavovskoj oblasti preko 700.000 sovjetskih muškaraca, žena i djece, kao i velik broj građana Čehoslovačke, Jugoslavije, Holandije, Velike Britanije i SAD, koji su onamo bili dopremljeni iz koncentracionog logora u Njemačkoj.

Zvjerstvima u koncentracionom logoru u Lavovu rukovodio je lično Reichsminister Njemačke Himmler. On je više puta dolazio da inspicira takozvana »podužeca smrti« koja je sam osnovao. Zatvorenike su ubijali glađu, gušili, zimi zaleđavali u bačvama vode, vješali ih za noge i ostavljali ih tako, dok ne umru, zaražavali ih masovno tifusom i dizenterijom.

U julu 1941. njemačka je vojna komanda stvorila u središtu grada Lavova koncentracioni logor za ratne zatvorenike. U tom logoru strijeljano je ili pomrlo od gladi i bolesti više od 140.000 ratnih zarobljenika.

Hitlerovci su prije svog paničkog bijega pred Crvenom armijom pokušali sakriti svoje strašne zločine. Iskopavali su iz jama leševe i stavljali ih na specijalne lomače, polijevali smolom i benzinom i spaljivali. Pepeo i ostatke kostiju prosijali su kroz specijalna rešeta, da skupe zlato od zlatnih zubi, prstenja i slično.

više približuje dan pobjede, razlike koje se sve više uočavaju među nama, ne smiju nas odvratiti od glavnog cilja, pobjede u ratu i organizacije mira«. Govoreći o međunarodnoj sili, pretsjednik Roosevelt je kazao »da upotreba sile mora da bude povezana sa odgovornošću i obavezom da brani i opravda sebe«. Također se osvrnuo i na događaje u Grčkoj izrekom »da je cilj njegove vlade da poštuje pravo svakog naroda da sebi izabere vladu koja će najviše odgovarati volji čitavog naroda«.

»Ujedinjeni narodi udruženi osigurati će slobodu i nezavisnost svakome narodu, tako da sila tirana više nikada ne podijeli i vlada sa narodima.«

Nakon posjete De Gaulle -a Sovjetskom Savezu i sporazuma koji je potpisan u Moskvi, došlo je do posjete gospodina Churchilla Parizu i razgovora, koje je pretsjednik vlade vodio sa generalom De Gaulle -om. Gospodin Roosevelt ka-

Rafiniranost hitlerovskih razbojnika išla je daleko, da su u Lavovu kod Janovskog logora otvorili posebnu školu, u kojoj su odgajali »kvalificirane kadrove« za mučenje i ubijanje ljudi, spaljivanje leševa i maskiranje zločina.

Sovjetska izvanredna državna komisija uglavila je krivce, koji su odgovorni za masovno uništavanje sovjetskih državljana, ratnih zarobljenika i stranih podanika u Lavovu i lavovskoj oblasti. To je hitlerovska vlada i njen ministar Himmler. To su mnogi veliki i mali hitlerovci, čija imena se navode. Za sve te čudovišne zločine oni moraju da podnesu najtežu kaznu.

POMOĆ MARŠALA ALEXANDERA

Oblasni NOO za Dalmaciju primio je 28. prosinca 1944. godine od maršala Alexandera, glavnog komandanta savezničkih snaga na Mediteranu, 50 vagona hrane i raznog materijala kao pomoć izgladnelom pučanstvu Dalmacije.

U pomoći koju je maršal Alexander dao civilnom stanovništvu Dalmacije mi gledamo razumijevanje saveznika za težak položaj našeg pučanstva. Vjerujemo da ćemo i u buduću u tome pogledu naići na razumijevanje, jer je čitavom svijetu poznato da su naši krajevi opustošeni zbog toga, što se već preko 3 godine uz cijenu ubijanja, paljenja i pljačke, uporno bore protiv fašizma, zajedničkog neprijatelja čitavog čovječanstva. »Slobodna Dalmacija«.

zao je u svome govoru da će francuska vojska biti naoružana modernim savezničkim oružjem. Ulaskom Francuske u saveznički blok proširuje se antifašistički blok.

Sovjetske novine posvećuju veliku pažnju operacijama pred Budimpeštom. Nijemci su u bojama posljednjih dana izgubili preko 50.000 vojnika i oficira i preko 600 tankova i motorizovanih topova. Bitka bijesni svom žestinom i primiče se svome završetku. Sovjetski su borci izbacivali neprijatelja iz svakog bloka, iz svakog dvorišta, čak sa svakog sprata. Veliki njemački protunapad sjeverozapadno od Budimpešte koštao je Nijemce velikih gubitaka u ljudstvu i materijalu. U ovim bojama Nijemci su nešto napredovali, ali nisu postigli svoj glavni cilj, spajanje sa opkoljenim garnizonom u gradu. Sjeverno od Dunava sovjetske su trupe dalje napredovale i približile se velikoj cestovnoj raskrsnici Komarmu.

Maksim Gorki:

Pozdrav oslobođenog čovječanstva

U onome gradu bilo je sve neobično i nepojmljivo. Mnogobrojne crkve dizale su pod oblake sjajne svoje tornjeve, ali su tvornički dimnjaci nadvisivali šiljate tornjeve i kupole crkava; a ove crkve, zasjenjene širokim pročeljima trgovačkih zgrada, gubile su se u mreži polumrtvih ulica i kuća, kao kakvo fantastično cvijeće koje je izraslo na pijesku ili na ruševinama. A kad bi zvona pozivala vjerne na molitvu, dugi i jednolični njihov zvuk valjao se preko krovova i padao prigušen na zemlju, i gubio se u tijesnim rovovima-ulicama. Zgrade bile su ogromne, često i lijepe, ali ljudi, izobličeni i sitni, žurili su se od jutro do mraka krivudavim uskim ulicama, nalik na stare mišve po rovovima. Jedni su gladnim pogledima tražili kruha, a drugi zabave. Neki su stajali na raskršćima i zlobnim znatiželjnim pogledom gledali slabe koji su se šutljivo pokoravali jakima. Jaki su se zvali bogataši, i svi su mislili da je novac dao čovjeku moć i slobodu. Svi su čeznuli za vlašću, jer svi su bili robovi. — Raskoš bogataša budila je zavist kod siromašnih; najsladi zvuk bio je zvuk zlata; zato je svaki bio neprijatelj bližnjeg, a okrutnost je bila vladarica svih. Ponekad sijalo je sunce nad gradom, ali život je bio uvijek mračan i ljudi su prolazili poput sjena. Noću su palili svjetiljke, a po ulicama su se pojavljivale gladne žene, noseći na prodaju svoje čari.

Sa svih strana dizao se masni zadah pića, i svukuda sjale su pohlepne oči gladnih. A nad čitavim gradom povijao se teški mučni uzdah nevolje, koja nije imala snage da pusti krik svoje patnje.

Život je prolazio u dosadi i strahu. Svi su bili neprijatelji i krivci, osim njih nekoliko koji su se osjećali nedužnima; ali su i ovi bili bez srca, okrutni. Svi su htjeli živjeti po svojoj volji, ali nijedan to nije mogao. Svaki korak u budućnost bio je nemoguć, jer je sadašnjica sputavala čovjeka svojim jakim rukama pohotljive nemani. Čovjek je stajao nemoćan i kao da moli pred mračnim licem života, koji je sa svojih hiljadu zlokobnih očiju prodirao u samo srce nesretnog stvorenja. U duši su zamirale smjele slike budućnosti, a jecaj nemoći gubio se u mutnoj i nejasnoj buci ridanja i stenjanja ostalih nesretnika.

Sav život je dosada i strah, prolaman katkad užasnim vriskom. A oko ljudi, kao mračna tamnica, stajao je onaj turobni grad koji nije puštao u se sunčanu svjetlost, stajao je kao neskladna gomila kamenja. I harmoniju života činio je oštri krik boli i tih šapat mržnje pomiješan sa prijetnjom okrutnosti i smiješkom nasilja koje traži žrtve.

A posred teške tmine i tjeskobe, boli i nevolje, kroz grčevitu borbu pohlepe i siromaštine, u blatu sebičnosti; u podrumima palača, gdje se nastanila glad, stvaralac čitavog bogatstva-prolazili su, gotovo neopaženi, osamljeni i svima tuđi mislioci koji su čvrsto vjerovali u čovjeka, daleki apostoli revolucije koji su prosipali sjeme slobode. Nevideni, unosili su u podrumne mnoga plodna zrnca jedne jednostavne i velike nauke, pa su, katkad silno, s vatrom u očima, a katkad blago i slatko, sijali njene svjetle istine u tamna srca robova — ljudi, koji su, silom pohlepnih i voljom okrutnih, pretvoreni u slijepo orude dobitaka.

Mračni i potlačeni ljudi slušali su ispočetka sa nepovjerenjem melodiju novih ideja, onu istu melodiju koju su već stoljećima očekivala njihova bolna i nemirna srca. Onda su malo po malo dizali glavu i rastrgnuli uzde laži kojim su ih

zauzdali njihovi moćni nezasićni gospodari.

I u ovom teškom i žalosnom životu, životu beznadnom i punom gorčine i poništenosti, grmnu jedna priprosta riječ: »Druže!«

Riječ nije bila nova; ljudi su je već slušali i izgovarali, ali je ona dotada zvučila kao prazna i tupa, kao bezbroj onih općih riječi što ih brzo zaboraviš, ne izgubivši ništa. Ali sada je zvonila drukčije, jasnim i ognjevitim zvukom: u njoj je drhtala duša, i nešto čvrsto i sjajno poput dijamanta. Počeli su je izgovarati oprezno, slatko i sa divljenjem; prigriše je k srcu kao mati svoje dijete. I, što se dublje prodiralo u njezinu dušu, ona je izgledala jasnija i značajnija.

»Druže!« — izgovarali su, i osjećali da je sama ova riječ došla da ujedini čovječanstvo, da dignu sve ljude do drage slobode i da ih veže vezom međusobnog poštovanja, poštovanja slobode svakog ljudskog stvorenja. Istom kad je ova riječ duboko prodrila u srca robova — robovi prestadoše robovati i javiše gradu jednim velikim ljudskim krikom:

Ne ću dalje!

I zaustavi se život, jer ovi su robovi bili oni što su ga kretali naprijed. Voda presta teći, ugasi se vatra, i sav se grad obavi gustim mrakom, a jaki sad postadoše plašljivi poput djece. Strah obuze srca silnika, koji, zagušeni smradom vlastitog daha, zaboraviše divljaštva prema buntovnicima. Crkve i palače izgubiše se u tami, zlokobna tišina poplavi ulice grada. — Život stade, jer se osvijestila sila što ga pokreće, i čovjek-rob reče riječ koja predstavlja njegovu volju; oslobodi se tlačenja i pogleda vlastitim očima svoju snagu — snagu stvaraoca.

Prolazili su dani puni tuge i očajanja za one što mišljahu da su gospodari života. A noći bijahu mračne, kao da se hiljadu noći stopilo u jednu, tako bijaše strašna tama. Slabo i mlako svijetlile su svjetiljke zamrloga grada; a on, tvrd i vjekovima kao divlja zvijer pitan ljudskom krvlju, izgledao je sada bez oblika, kao gomila drvla i kamenja.

Tamni prozori gospodskih palača gledali su tmurno na ulice kojima su prolazili pravi gospodari života, a bili su gladniji od onih drugih. Ali njihove patnje nisu bile ravne okrutnih gospodara, jer su se oni na njih navikli i sačuvali živu vatru u svojim dušama. Srce im je drhtalo, svijesno pobjede, a to se odrazilo u sjaju njihovih očiju. — Prolazili su ulicama gradskim — ovom tijesnom i mračnom tamnicom — gdje ih je sretao samo prezir i u uvredama se othranila duša njihova. Svukuda su opažali veliku silu svoga rada, izdižući se sve više. upoznali su svoja sveta prava, prava gospodara života, prava zakonodavca i stvaraoca. I onda zagrmu neobičnom snagom životvorna riječ: »Druže!« — koja se dizala iznad laži sadašnjice; taj veseli vjesnik novog života i glasnik bolje budućnosti, daleke ili skore? . . . Osjećali su da je njihova dužnost ubrzati trijumf slobode što su ga nekad i sami spriječavali.

A bludnica, koja je još jučer kao gladna zvijer teškim srcem hvatala po blatnjavoj ulici gadnog kupca njezinih jevtinih čari — i ona je čula ovu riječ. Njezine se usne raširiše u nesiguran osmijeh, ali je ona još nije mogla ponoviti. Tada joj se približi čovjek koga nikad prije nije vidjela, pa joj reče, kao brat sestri: »Drugarice!« — A ona se tiho plašljivo osmijehnu, jedva zadržavajući svoju radost koja joj je bujala iz

uprljanog srca. Što prvi put izražuje svoje unutrašnje uzbuđenje. Njezine zjenice, koje su jučer gledale bezobrazno i gadno na svijet, sada su izgubile tupi izraz Životinje, i one po prvi put zasvijetliše od suza radosnica . . .

I svuda tronutost . . . po svima mračnim ulicama grada, čije su kuće gledale tmurnim i mutnim očima, — svuda gdje se razišla ova sila spasiteljica što ujedinjava odbačene i prezrene u veliku obitelj svjetskih radnika . . .

I prosjak, kome su do jučer bacali pred noge kopčjku milostinje, čuo je ovu riječ koja je za njega prva velika i najveća milostinja, i odmah prestade briga za sutra.

Izvoščik — onaj deran koga su često vukli za uši, a on je ova zlostavljanja prenosio na svoga umornog konja, ošinuvi ga jače bičem — i on povika kroz topot kola:

— Trebaš li kola, druže? — prihvativši za uzde, spreman da potjera; gledao je dobrodušnim osmijehom okolo. A prolaznik odgovori prijateljski, mahnuvši glavom:

— Hvala, druže, mogu i ovako, kad nije daleko.

— Eh, ti majko prečlasna! — kliknuo bi izvoščik; pogleda veselo unaokolo i,

punuviši bičem, potjera konje.

Ljudi su išli ulicama, a poput varnice javljala se ona velika riječ koja je došla da pobratimi svijet: »Druže!« — A stražar, sa velikim brcima i važnim držanjem, približi se gomili koja se skupljala oko jednog govornika i, poslušavši malo govor, reče suho:

— Razidite se, gospodo . . . pa zašuti odmah, obori oči i progovori: — Dru-govi!

U tijesnim ulicama velikoga grada, među njegovim nijemim i ledenim zidovima koje je podigla nepoznata ruka, sve više je rasla i dozrijevala velika vjera u bratstvo ljudi. Iskra se svuda raspirivala u plamen, a iznad ljudi lebdi je osjećaj sloge ljudske koja će obuhvatiti čitav svijet, uništiti mržnju, divljaštvo i okrutnost, koji su iskvarili i otežali život; sastaviti dva srca u jedno srce svjetlosti; srca pravednih i potlačenih u čvrstu obitelj slobodnih radnika.

Na ulicama zamrloga grada rasla je sve više vjera u čovjeka, vjera u pobjedu nad zlom u svijetu. A nad haosom života bez radosti, kao velika sjajna zvijezda, kao svjetionik koji rasvjetljuje put budućnosti, sjala je jedna riječ, priprosta i duboka kao srce čovjekovo: »Druže!«

Hrvatska himna na ruskom

Malo je kome kod nas poznato da je »Lijepa naša . . .« prevedena i na ruski jezik, a još manje da je njezin prevodilac sam veliki ruski pisac, borac za pravo potlačenog čovječanstva Maksim Gorki.

Na nižegorodskoj izložbi 1896. g. Gorki je imao priliku čuti hrvatske pjesme.

»Prekrasnaja naša otčizna,
o, milaja strana tvoih detej
i staroj dedovskoj slavy,
da budeš ty vsegda čestnoj!

Ty mila nam kak strana slavnaja,
tj mila nam, kak edinaja,
ty mila nam i tvoimi ravninami
i tvoimi gorami!

Zanosna ljepota Mihanovićeve idile došla je do još zanosnijeg izražaja u ovome prijevodu velikoga pjesnika ruskih radničkih i seljačkih masa.

O pedesetoj godišnjici toga prijevoda, kad duhovna djeca Maksima Gorkoga pro-

Oduševljen s njima, Gorki je tada objavio u jednome novinskom podlistku prijevod jedne od njih. Njegov je izbor pao na Mihanovićeve »Lijepu našu . . .«, koja je malo prije toga postala hrvatskom narodnom himnom. Prijevod Gorkoga glasi:

Jasno tvoe nebo i jasny lica tvoih detej,
inoroši ih grudi i horoši tvoi noči,
teplo leto i spora rabota,
bystro tekut vody i bystri i vzgljady očejl!

Veliko tvoe gore, veliki i tvoji ljudi,
krasno vino i krasny lica,
silny gromy i silny ruki
vot kakova ty naša otčizna!«

laze Mihanovićevo i našom lijepom domovinom kao vjesnici slobode i pravde, osjećamo dugom zahvalnosti prema velikome piscu i velikome ruskom narodu, iz koga je on izašao, istaknuti i ovaj dokaz njihove ljubavi prema nama.

MLEČANIN O MLETAČKOJ VLADI U DALMACIJI

Poznata je iz povijesti pohlepa. Mlečana za našom obalom Jadrana. I nasiljem i prijevarom, i soltkama i novcem bezbroj su puta pokušali zauzeti naše gradove. To im je više puta i uspjelo, ali ih je narod mrzio. Dosta je spomenuti da su iz samog Zadra istjerani jedanaest puta. Konačno im je uspjelo, više spletkama nego silom, učvrstiti svoju vladu na istočnim obalama Jadrana za skoro četiri vijeka bez prekida, dok nije 1797. god. Napoleon likvidirao »Signoriju«.

Mletačka vlada u Dalmaciji crno je doba naše narodne, gospodarske i kulturne povijesti. Njezinu upravu ocrtao je, prigodom svoga službenoga prvog nastupa u Dalmaciji Mlečanin Vicko Dandolo, istaknuti državnik i koljenović mletački. Po našim općinama i župnim uredima još se mogu naći primjerci tiskanog njegovog proglašenja narodu Dalmacije, izdanog 10. srpnja 1806., koji sadrži oštru i zasluženu kritiku mletačkog režima.

»Ja znadem, i odveć dobro - veli u njemu Dandolo — žalosne i stare vaše nesriće. Ali utišite se: ove su jurve dospile. Ne će vas više suditi ljudi opaki i nenaučni . . . Ovo vladanje . . . ne će globiti više čovika

nevoljna i slaba, ni uzobistiti ljude bogate i moguće . . . Prošla su vremena da prolijete ono malo krvi što vam još ostaje u žilama . . .

Za mnogo vrime dohodijahu u vašu državu suci koji ne mišljahu vas vladati, nego robiti. I zato držali su vas u neumitnosti i u smutnji za njihovu osobitu korist. Ovo jest pravi uzrok da sasvim da se među vam nahode ljudi naučni i utjudni, ništa ne manje nije među vami postavljen ni općeni nauk, ni oni načini mili i ugodni, koji se nahode među drugim narodim . . .

Odveć ste bili nesrićni i nevoljni. Jedno vladanje strašivo, usilno i odviše sumnjivo držalo vas je toliko vikova, sasvim da u velikome miru, oglobljene i nevoljne. Na sramotu ove lipe zemlje, na sramotu ovoga ugodnoga podneblja, na sramotu vaše naravske podobnosti, ovo opako vladanje, suprotiveći se istoj naravi i čovičkom razumu, naučno nastojalo da se vi ne umnožite, da vaša polja ostanu zapuštena i vaša pamet potamnjena i bezumna. Ne će se više povratiti ono žalosno vrime . . .«

A što bi istom Dandolo mogao napisati o samih dvadeset i devet mjeseci talijanske okupacije u Dalmaciji — od 1941. do septembra 1943. god.

REGULATORNI PLAN ŠIBENIKA

Bilo je pokušaja i u staroj Jugoslaviji da se pitanje uređenja naših gradova i sela riješi na savremeni način. Pravile su se uredbe i propisi, kako da se gradovi, pa čak i sela, grade. Naši inženjeri i arhitekti, naročito mladi davali su lijepe i napredne ideje u tom pravcu. Neki gradovi, kao Split, izradili su bili svoje regulatorne osnove (Šibenik nikako nije mogao da ostvari tu svoju davnu zamisao), — ali se od tih predradova ili papirnih radova nije mnogo dalje išlo. Na putu izgradnje naših gradova i sela u staroj Jugoslaviji u potrebnom opsegu istavljale su se mnoge i tada neprebrodive zapreke. U prvom redu pomanjkanje prave volje da se posao konkretno izvede; onda stereotipna formula da se osužeti svaka dobra namjera: »nedostatak budžetskih mogućnosti«; zatim neprikrivena korupcija i mešetarenje u javnom gazdinstvu od iznosa, koji su se svagda odobravali iz partijsko-političkih razloga, a nikada po kriteriju istinske potrebe preko polovine odlazilo je u depove službenih i privatnih »interesenata«, a manji dio trošio se je u namijenjenu svrhu; zastarjeli privatno pravni sistem, u cilju da se koriste pojedinci na štetu cijeline, i mnogi drugi štetni oblici reakcionarnog uređenja kočili su svaku znatniju aktivnost.

Uporedo i istodobno sa tim radom treba da ide izradba planova za trajnu obnovu naših gradova i sela, po kojima će se oni u budućnosti graditi i razvijati, poštivajući principe savremenih obzira i stvarajući uslove za njihov nesmetani razvitak i procvat. Stoga nadležni NOO-i, u suglasnosti sa Oblasnim NOO-om za Dalmaciju, trebaju već sada, gdje je to moguće, da pozovu stručna lica, te da im, razmotrivši i utvrdivši opća i posebna načela rada, povjere izradbu regulatornih osnova naših gradova i naših sela. Jedino po tim regulatornim osnovama, koje će ispitati i potvrditi Okružni i Oblasni NOO-i, i maju se izvoditi trajne gradnje za obnovu naših gradova i sela po svršetku rata, kada se naša privreda oporavi i kada nam budu stajala na raspoloženju potrebna sredstva. Mi smo mišljenja, da bi kod izradbe regulatornih osnova trebalo imati u vidu temeljna načela:

Narodna vlast u novoj Jugoslaviji, čedo krvave borbe za istinsku slobodu i napredak, kao i sva druga složena, teška i mnogobrojna pitanja, koja pred nama stoje, postaviće i pitanje obnove naših gradova i naših sela na sasvim drugu osnovicu. Drugičije i ne može biti. Uz ovaj posao treba

odmah prionuti, jer se on neodoljivo nameće. Neposredni i hitni popravak i osposobljenje privatnih, poslovnih i javnih zgrada, te privrednih i prometnih objekata, kao mjesta prve pomoći, treba da se izvodi sa svom mogućom brzinom i za privremenu upotrebu. To treba javnosti odmah staviti do znanja i obrazložiti, da kasnije ne bi dolazilo do prosvjeda i sporova.

Dalmacija je pasivan kraj, iako posjeduje prirodne uvjete za privredni prosperitet. Naime, Dalmacija, kao pretežito poljodjelska zemlja, ne može da postane privredno aktivna, pošto nema dovoljno površina obradive zemlje da se uzdržava i napreduje od poljoprivrede. To što vrijedi za Dalmaciju u cijelosti, vrijedi i za Šibenik posebno, jer je poznato da se preko polovine pučanstva u Šibeniku bavi zemljoradnjom. Ali, Dalmacija leži na moru i ima vrlo razvedenu, prostranu morskobalu, koja obiluje prikladnim lukama; ima rijeke sa znatnim neiskorištenim pogonskim energijama; ima svoje prirodne ljepote i povjesno umjetničke spomenike; pogodno je geografski smještena i uzgaja plodove zemljoradnje, koji se u svijetu traže i cijene. Sve te prednosti ima i Šibenik,

Dakle, da se Dalmacija privredno aktivizira, nameće se nužda djelomične izmjene njezine privredne strukture. Čuvajući i unapređujući njezinu svojstvenu poljoprivredu (lozu, maslinu, smokvu, bjamu, višnje, ljekovito i industrijsko bilje itd.) u Dalmaciji treba izgraditi odgovarajuću industriju (podrazumijevajući i reorganizaciju ribarstva na toj osnovi) proširiti trgovinu i promet i podignuti turizam na moguć stepen razvitka.

Sretno riješenim regulatornim osnovama ostvariće se jedan od temeljnih uvjeta našeg budućeg mirnog napretka: jedinstvo sela i grada. Gradnje i rekonstrukcije na takvim osnovama treba da odstrane razlike između sela i grada, a po tom i nepovjerenje između gradana i seljaka. Oni moraju zamisliti selo i grad kao organsku cjelinu, tako da se: ustanove, zavodi i poduzeća javne službe (vodovod, kanalizacija, svijetlo, komunikacije, bolnice, škole, odgajališta, domovi i drugo) budu u jednakoj mjeri stavljeni na upotrebu i selu i gradu. Uistinu, gradovi stvaraju zasebne administrativne jedinice, čiji se djelokrug proteže samo na područja gradova. Ali gradovi imaju i svoje najbliže okolice, koje su životno vezane uz njih i o kojima gradovi moraju voditi računa kod izradbe svojih regulatornih planova.

(Nastavit će se)

Obnova na našem okrugu

Kistanje - Narodne vlasti poduzele su mjere da se obradi sve raspoloživo zemljište. Izvršeno je prikupljanje podataka o broju plugova, stoke i određenih stručnih lica, koja će vršiti opravke plugova i drugih poljoprivrednih alata. Izvršena je nabavka sjemena za krompir, ječma za zimsku sjetvu i potrebne količine vještačkog gnojiva.

U tu svrhu održan je sastanak svih pročelnika gospodarstvenih odjela radi organizacije poljoprivrede i proučavanja stanja u kojem se nalazi poljoprivreda na našem kotaru.

Ispituju se terenske mogućnosti u svrhu organizacije kotarske poljoprivredne stanice, uređivanja rasadnika, sjemenske i stanice za priplod stoke.

Na kotaru Kistanje zasijano je 46 postotaka obradivih oranica. Stočarstvo stoji prilično.

Kistanje — Prometni odjel kotarskog NOO-a radi na popravci mostova „Japagi“, „Sedinovac“ i u „Krivog Dragi“. Ovi mostovi nalaze se na cesti Skradin - Bribirske Mostine. Most u Ićevu stavljen je u promet. Radi se na završavanju popravaka puteva, te je u tu svrhu utrošeno 1.440 nadnica. Zanatlijske radionice, kao što su kovačke i drvodjelske, izvršile su zamašan posao opravki poljodjelskog i kolskog alata, te popravke javnih zgrada i uređa.

Prvić - Šepurine — Omladinski radni bataljon sela Prvić - Šepurine popravio je nekoliko puteva, koji su bili porušeni od okupatora. Omladinci i omladinke radnog bataljona obećali su da ni jedan komad zemlje neće ostati neobrađen, a ni jedan put porušen.

Tijesno — Općinski Odbor JNOF-e sakupio je za „Srpsku Riječ“ 65.000 kuna i 1.651 liru.

Diletantska grupa u Tijesnom priredila je za Božić vrlo uspješnu kazališnu priredbu.

Ne smijemo dozvoliti da gusjenice unište Šubičevac

NAŠ ŠUBIČEVAC je gotovo ogolio. Dušmanska ruka okupa tora sjekla je bor za borom, a ni civilno stanovništvo nije naročito zaostajalo. - No možda najveću štetu učiniše gusjenice, koje prijete da će sasvim da nam unište šumu, sve do posljednje stabljike. Pomno čuvana „pluća Šibenika“, godinama njegovana od brižne ruke društva „Šubičevac“, svake je godine bio očišćen od gusjenica - osim lanjske godine. Kada je lani - za hladnih dana - sa strane šumara pao predlog da se očiste gusjenice, odmahnuo je rukom jedan od „uplivnih“ iz Odbora, pa je tvrdio da ima vremena, a kada se čekalo tako do toplijih dana, gusjenice su se razlegle po cijeloj šumi. Ove godine se nadamo, da se neće dogoditi nešto slično.

Interesiralo bi nas, da li je u tom pogledu nešto učinjeno, pa radi obavještenja javnosti, molimo jedan stručni članak u ovom listu.

Jedan predlog: Pod stručnim nadzorom i vodstvom šumara, neka svatko ko želi da čisti gnijezda, bude plaćen 10 kuna po gnijezdu, te svakih 100 gnijezda još k tome 1 kg kukuruza — i mi smo spasili jedno od najvećih blaga našega grada, a pomogli smo ujedno i potrebnima, koji su sa svoje strane opet, nešto pridonijeli općem dobru i pošteno zaradili svoj kruh.

Samo neka se nitko ne umiješa - tko se u to ne razumije — pa da kaže: Još nije kasno, ima vremena — jer inače do godine naše lijepe šume — više neće biti.

Ruma

OSNOVANE ZADRUGE

Šibenik, 9. I. — U svrhu oživljavanja trgovine i obrta u našem gradu, na inicijativu narodnih vlasti, osnovane su: zadruga trgovaca mješovitom robom i zadruga cipelara.

Nadalje je pri gradskom NOO-u konstituiran GRADNAPROD čija je svrha istovjetna sa OKNA PROD-om i KOTNAPROD-om

NA NASIPU

Toga jutra silazio je niz brijeg Đukan Mečava, a za njim nagnulo čitavo selo: netko s lopatom, netko s motikom, sjeklom, a stari Mića, koji je jedva dostizavao ovaj narod, ponio neki kolac . . . »E, valjat će i on negdje poduprijet ću s njim, nešto poriči . . .« — veli, pa svaki čas zalamata rukama podvikujući: »Lakše, lakše djeco!«

Preko doline razvukao se oblak magle i prekrio sve tamo do Dugog Dola. Negdje u magli šumio je potok, a onda se začula pjesma. Đukan je stao, malo poslušao i ciknuo: »Uh, ljudi, prestići će nas Joševčani, požurite. . .!«

»E, ne će bome — zavikne netko i duga kolona za čas uroni u maglu.

Uz potok, između šaševa, pružio se, u travu zarastao nasip. Đukan prvi pregazi baruštinu i uspe se na njega. E. — započne — alaj je ovuda nekad fućkao . . .!« No ovaj narod ni ne sluša, svi se uzgalamili: »Mali smo ovakove kolce« — čuje se stari Mićan — »pa hoo-ruk, hoo-ruk . . .«, a

Markan Jovičev čučnuo iza grma i zorno objašnjava: »Dahće on, dahće, a one mu se lampe žare ko oči ljutom vučini . . . ide . . . ide, sve bliže, a ja pripalim kordu i . . .«

Skupljaju se sjećanja kao rosa na vrbovim granama, pa negdje kaplju riječima blistavim i jasnim, negdje šume, grgoću kao potok u jeseni.

»E, ajdemo ljudi« — zaviknuo je Đukan s nasipa: . . . pa, ovaj, kako da kažem, ovu štreku, koju smo srušili kad se po njoj Sva-bo vozio, sada ćemo podići, jer je slobodna, naša . . .« Onda digne tešku žuljavu ruku, grud mu se nadmu, i kad je htio kazati još poneku riječ koja će da raspali, da ponesu, zbune ga stotine očiju, koje su sada netremice gledale u njega. On osjeti da ovdje nije više potrebna ni jedna riječ, pa odmahne rukom i zavikne samo: »Na rad!«

Tridesetčetiri motike udariše po nasipu kao po tvrdj, napuštenoj brazdi. »E, šta će zviždati naš vlak« sinuše misli kao iskre, koje ovdje-ondje vrcnuše iz kamena. Beskrajna radost od koje drhte grudi, ostala je kao uvijek tiha, skrivena. Za nju nema

riječi niti će je ikada biti.

Pa dok su jedni odmicali po nasipu ostavljajući iza sebe od trave očišćen i izravnani pijesak, drugi su kopali odvodne kanale i zasipavali jametine. Oko iskrivljenih poluga i svinutih traverza srušenog mostića obilaze Mićun, Pero i Staniša, kao da ne znaju, s čim će i odakle zahvatiti. »S ovim sam ga rušio, s ovim ću ga vala i podići« — veli Mićun, pa podmetne kolac i sva trojica zapnu kao jedan.

»Duboko li je pala ova, ljudi moji« — čulo se iz šaša, a onda složni: hoo-ruk, hoo-ruk i jedna zardala tračnica izviri iz kaljuže.

Taj snažni horuk tonuo je u maglu i vraćao — se al ne kao jeka, već poklik složnog rada, koji je toga jutra zanio, zakupio ne samo Jabukovčane, — već sav narod od Jabukovca do Stijene. Na kilometre dugom nasipu radile su grupe:

»Dokle su već došli Jabukovčani« — pitali su Joševčani.

»Gdje su već Joševčani — pitali su Jabukovčani, a onda i jedni i drugi još

življe prionuli poslu.

». . . od Zagreba daleko je Glina,

Ali će nas voziti mašina . . .« planula je pjesma priprosta, tvrda, al ipak puna srca i odraz duboke vjere.

Pak kad se magla, kao i ta pjesma, digla, rasplinula i nestala u visinama, pružio se, suncem obasjan, kao daska ravan nasip. Stotine ruku snažno je zamahivalo dizalo, spuštalo, prenosilo, a tamo na okuki bijelili su se već netom otesani i pomno poređani pragovi.

Jedan po jedan digoše glave, otirući o-znojena čela, ovi trubbenici i pogledaše oko sebe.

»Još malo, pa će krenuti naš vlak . . .!« zaviknuo je netko iz daleka, a niz nasip osu se smijeh veseo i radostan.

Đukan Mečava stajao je zamišljen gledajući u daljinu, gdje su se na suncu ljeskale motike, a onda se trgne, snažno udari krampom po pijesku.

»Požurimo, drugovi«, zavikne »prestići će nas Joševčani . . .!«

Branko Priselac

I z n a š e g o k r u g a

Bukovčanke će uložiti sve za pobjedu i obnovu zemlje

Kistanje — Prva konferencija AFŽ-a za kotar Kistanje bila je manifestacija borbenosti, bratstva i jedinstva Hrvatica i Srpkinja Bukovice.

400 delegatkinja iz raznih sela junačke Bukovice došlo je u Kistanje da prvi put u povijesti slobodno iznesu rezultate svoga rada i da si postave nove zadatke za budućnost; na obnovi i izgradnji nove i ravnopravne domovine.

Konferenciju je otvorila drugarica Joka Štrbac. Poslije nje pozdravio je borbene Bukovčanke drug Sava Dobrijević u ime JNOF-a:

„Bukovčanke su mnogo učinile i uradile kroz ovu borbu za NOP“. Drug Dobrijević se nada da će one sa još većim poletom raditi na obnovi i izgradnji napućene domovine.

Drug Petko Petrović govorio je u ime NOO-a. On iznaša rezultate dosadašnjeg rada narodnih vlasti u kojima ravnopravno sudjeluju i žene.

Ispred NO Vojske pozdravio je konferenciju drug Drago Vajs. On iznosi zasluge Bukovčanki na sakupljanju pomoći NOV-u, pa ih poziva da i ubuduće nastave takvim radom i da uzmu što većeg udjela u završnoj fazi borbe za oslobođenje domovine.

Drugarica Mila Karadžole govorila je u ime okružnog AFŽ-a. Ona kaže da su mnoge žene iz Bukovice još u samom početku Narodno-oslobodilačke borbe stupile u pokret, prožete mržnjom protiv neprijatelja i domaćih izdajnika. „Kroz ovu borbu stvaralo se jedinstvo i bratstvo srpskog i hrvatskog naroda, sela i gradova. Žene Bukovice naročito su se zalagale za naše prve borce. One su prošle kroz sve tegobe provlačeći se kroz žicu i opasnost. One su bile kuriri i iznosile oružje za naše borce. One su stvarale bratstvo i jedinstvo koje je najveća garancija tekovina naše borbe“.

Ispred omladine govorio je drug Obrad Berić. On pozdravlja majke, sestre i žene. On obećava da će omladina u svakom radu dati podršku i pomoć ženama.

Poslije referata nastavljeno je sa diskusijom u kojoj su uzele učešća mnoge antifašistkinje.

Drugarica Marija Vukša govorila je o radu naših boraca, koji su punih 15 mjeseci stanovali u njezinom selu.

„Žene našeg sela susretale su ih i pomagale kao pravu braću, a oni su im tu ljubav sa zahvalnošću odvrćali. Žao nam je što su nas napustili. Sve smo dale našoj vojsci i spremne smo da im dademo i posljednji bič vune, ako to treba“.

Drugarica Marta Bjelanović iz Devrsaka kaže:

„Iako smo sa svih strana bile okružene neprijateljima, mi smo se probijale, pomagale drugove i odlazile na konferencije“.

Kako je bilo u Skradinu za vrijeme okupatora

Mara Silov sa općine Skradin opisuje užasan teror kojem su bile izvrgnute žene i narod Skradina kroz tri i po godine okupacije i izdajničkog nasilja. „Narod je stradao zato što je usprkos terora i budne pažnje neprijatelja usko saradivao sa boricima za slobodu. Iako se nalazimo u teškim prilikama mi ćemo nastaviti neumornim, udarničkim radom. Moramo što više pomoći našu NO Vojsku i narodne vlasti, jer ćemo time ispuniti dužnost i obaveze prema poginulim i onima koji i danas liju krv u borbi protiv tuđina i izdajnika“.

Higijena i žene

Drugarica doktorica Monti govori o ulozi zdravstva u NOB-i. Drugarice treba da doprinesu u tome poslu najveći dio: „Nas čeka i kasnije zamašan posao na asanaciji i sprječavanju zaraza koje će se pojaviti kao posljedice rata. Higijena spada među prve zadatke kojima naša žena treba da pokloni punu pažnju. Pametnim i sistematskim radom i sa malo truda mogu se postići zavidni uspjesi“.

Potporučnik drugarica Anđelka, pozdravila je konferenciju u ime žena boraca: „Padale su od gladi i iznemoglosti ali svog ranjenog druga nisu napuštale“.

Marica Miodrag iz Dobropoljaca istakla je kako su žene od 65 godina bile sprovođačice i kuriri u neposrednoj blizini ustaša i četnika.

Još je govorila drugarica Joka Štrbac, a zatim je jednoglasno izabran kotarski Odbor AFŽ-a: Anica Karanović predsjednica, Ana Grozdanić i Marta Bjelanović potpredsjednice.

Sa konferencije poslani su brzojavni pozdravi ZAVNOH-u, Odboru AFŽ-a Hrvatske, Oblasnom JNOF-u, Oblasnom NOO-u i XXVI. diviziji.

Konferencija je završena uz burne poklike bratstvu i jedinstvu naših naroda, maršalu Titu i NO Vojsci.

Konferencija AFŽ

Kistanje. — U raznim selima kotara Kistanje održane su posljednjih dana konferencije AFŽ-a. U diskusijama sudjelovali su mnoge drugarice iznašajući patnje i nasilja kojima subile izvrgnute za vrijeme neprijateljske okupacije. Odlučeno je, da se svim snagama pomogne rad narodnih vlasti i okuplja narod u JNOF-u.

Aktivnost zdravstvenog odjela okružnog NOO-a

Zdravstveni odjel Okružnog NOO-a aktivno radi na poboljšanju narodnog zdravlja na našem okrugu. U tom pravcu održano je u Šibeniku 20 sastanaka sa referentima zdravstva ZAVNOH-a, Oblasnog NOO-a za Dalmaciju, zdravstvenim referentom VIII Korpusa XXVI divizije, referentom Komande šibenskog područja, liječnicima Okružne bolnice, gradskim zdravstvenim odjelom, sa referentima zdravstvenih odjela kotarskih NOO-a, sa apotekarima i predstavnicima masovnih organizacija na našem okrugu.

Na sastancima se raspravljalo o problemima organizacije obzirom na sadašnje prilike. Utanačila se uska saradnja vojnih i vojno pozadinskih vlasti i zajednički se je raspravilo pitanje poduzimanja mjera za sprječavanje zaraznih bolesti. Odlučeno je, nadalje, da tenkovska brigada napusti krug Bolnice kako bi se omogućio nesmetani rad liječenja i opravke porušenih bolničkih prostorija.

Gradskim rejonskim liječnicima date su upute za organizaciju rada i vršenja ambulantnih pregleda. Pitanje izdavanja lijekova, također je uređeno u sporazumu sa apotekarima.

Odlikovanje Dane Škarice

Posljednjim odlikovanjem Pretsjedništva AVNOJ-a odlikovao je naš sugrađanin, drug Dane Škarica, pretsjednik Oblasnog Odbora JNO-Fronte za Dalmaciju Ordenom BRATSTVA I JEDINSTVA. Čestitamo!

RAZNE KULTURNO-PROSVJETNE VIJESTI

Kistanje — Na općini Devrske prije kratkog vremena započelo je radom 7 osnovnih škola, i to, u Devrskama, Gošiću, Zečevu, Krnjevama, Ostrovici, Bribiru i Smrdeljima.

Nastavnici su uglavnom omladinci i omladinke, koji su završili jednomjesečni kurs za učiteljske pomoćnike pri Kotarskom NOO-u Kistanje.

Nikakve poteškoće nisu mogle spriječiti vrijedne omladince u njihovom radu za dobro naroda. Neumorno su radili na opravkama zgrada u kojima se vrši obuka. Narod je sa velikim oduševljenjem pozdravio otvaranje škola, naročito u onim mjestima gdje do sad nije bilo škole.

Kistanje — Na Novu Godinu održane su u Kistanjima usmene novine. Drug Ležaić pročitao je članak o vojno-političkoj situaciji, a drug Branko Mandić „O prosvjetnim prilikama na kotaru Kistanje“. Recitaciju „Pamtite djeco“, od Zmaja Jovanovića izvela je drugarica Drenka Krneta. Usmene novine završene su horskim pjevanjem partizanskih pjesama.

Betina — Prosvjetni odjel mjesnog NOO-a u Betini brine se oko popravka škole i napravka pozornice, koje će biti u najskorije vrijeme dovršene. U vezi toga pristupiće se formiranju mjesne kazališne družine, kojoj će biti cilj da kulturno podiže narod našeg sela.

IZ ŠIBENIKA

2.423 nadnice dao je tehnički odjel gradskog NOO-a u 20 dana

Šibenik, 9. I. — Tehnički odio gradskog NOO-a, osim uredjenja hotela „Krke“, izvršio je i druge zamašne radnje. U zgradi Inchiostrina utrošeno je 798 nadnica. Od 1. XII. do 20 XII. limari i bravari na raznim poslovima izradili su 177 nadnica. U istom razdoblju kovači 74, električari 113, hojadisari 124, drvodjelci 427, soboslikari 97 i bačvari 136 nadnica. Radovi u radioni Šare zahtijevali su 60 nadnica.

Gradski vodovod također je trebalo popraviti, pa je i tu utrošeno 180 nadnica.

Po ulicama i na kanalizaciji u gradu utrošene su 183 nadnice. Na radovima vodostanice na Krki utrošeno je daljnjih 320 nadnica.

Opsežne radnje izvršene su još u zgradi Bolnice, gradske ambulante, u školi u Crnici, Domu kulture i u perivoju.

Od 1. XII. do 20 XII. radnici Tehničkog odjela gradskog NOO-a dali su ukupno 2423 nadnice.

Kad imamo u vidu pod kakvim uslovima radi i kakav li sve materijal nedostaje, te uzmemo li u obzir same radove, onda moramo našim radnicima odati puno priznanje; i drugima preporučiti da se ugledaju u svoje drugove sa Tehničkog odjela gradskog NOO-a Šibenik.

Betine — Gotovo cijelo selo prisustvovalo je predavanju kapetana druga Gojka Jakovčevića o „Razvitku ljudskog društva“. Predavač je detaljno prikazao historiju ljudskog društva iz raznih vremenskih i prelaznih etapa. Narod je bio oduševljen ovim predavanjem, pa ga je pomnjivo saslušao.

Murter — Na zadnji od godine mjesna diletantska grupa priredila je vrlo uspješnu akademiju. Davan je kazališni komad „Uskijela krv“. Priredbi je bilo prisutno preko 1000 osoba.

Prvič-Šepurina — Diletantska omladinska grupa održala je svoju prvu priredbu, koja je nadasve uspješna.

Rezultati kampanje za sakupljanje pomoći

Pirovac, 10. siječnja. — Selo Pirovac u toku kampanje za NO Fond od 2. XI. do 31. XII. 1944 godine sakupilo je: 3.141 l vina, 181 l rakije, 91 kg žita, 247 kg kukuruza, 315 kg smokava i 496 l ulja.

Omladina Pirovca sakupila je i predala ranjenicima u bolnici: 100 l vina, 30 l rakije, 50 kg smokava, 30 kg zelja, 3 l marašline i ostalih sitnica.

Po želji samih seljana, prigodom Božića i Nove Godine sakupljen je i predan dar 4. bataljonu. 14. brigade XIX. Udarne divizije: 210 l vina, 10 l rakije, te raznih drugih poslastica.

Priredba u kazalištu

Šibenik, 9. I. - U Narodnom kazalištu na pravoslavni Božić održana je uspješna priredba 1 Proleterske brigade. Publika koja je ispunila kazalište do posljednjeg mjesta, nagradila je priredivače poslije svake tačke.

Otvorene su radnje ribarskih potrebština

Šibenik, 9. I. — Na poticaj narodnih vlasti u Šibeniku su uredene i otvorene trgovine ribarskim potrebštinama. Otvaranje ovakvih radnja, ukoliko postoje zalihe potrebnog materijala, bit će od velike koristi za obnovu i za uvođenje ribolova u našim krajevima.

Utanačena cijena vinu

Šibenik, 9. I. - Ovih dana održan je u gradu sastanak šibenskih težaka u cilju da se utvrdi cijena vinu na našem tržištu. Nakon kraće diskusije, po općim pitanjima vinogradarstva, utanačena je cijena vinu 1000 Kuna litra. Isto tako dozvoljen je uvoz 2 vagona vina sa stranog tržišta.

Takoder je označena gradacija vina koja se može pustiti u prodaju. Dogodi li se da vino ne bude odgovaralo kvaliteti, a pušteno je u prodaju, prodavač će biti kažnjen.

Poljski narod pozdravlja svoju narodnu vlast

Lubljin, 12. siječnja — Iz svih krajeva oslobođene Poljske stižu privremenoj vladi republike Poljske pozdravni telegrami, u kojima narod sela i grada izražava svoju veliku odanost novoj vladi i priznanje sovjetskoj vladi na pruženju pomoći.

Pretvaranje poljskog Nacionalnog Komiteta u privremenu vladu republike Poljske od historijskog je značaja za budućnost poljskog naroda i za buduće odnose između naroda Poljske i naroda Sovjetskog Saveza. Stvaranje sporazuma među obe vlade učvrstiće prijateljstvo obih naroda i krupan je korak u odnosima između ostalih slavenskih naroda.

Poljska reakcionarna vlada Rudzkiego prije ovoga rata vodila je sramnu progermansku politiku, protivno željama većine poljskog naroda, koji je jedino u prijateljstvu sa Sovjetskim Savezom vidio srećnu budućnost svome narodu. Reakcioneri oko Beča, a prije, oko Pilsudskog, strahovali su od opravdanih zahtjeva Sovjetske vlade na povratak teritorija zapadne Ukrajine i Bjelorusije. Varšavski imperijalisti dosljedni svoje antisovjetske politike učestvuju u komadanju Čehoslovačke, najsravnijoj u historiji slavenskih naroda. Vlastodršci spletkarili su i stvarali antisovjetske barijere, ali pogrešnost njihove politike gorko se osvetila poljskom narodu, koji je 1939. g. bio

napadnut od svojih prijatelja u Berlinu. Poljska je poražena, ali poljski reakcioneri preseljavaju svoju rezidencu u London i nastavljaju svoju protunarodnu politiku. Koliko su otrova i laži ovi izdajnici prosuli protiv sovjetskog i poljskog naroda u ovih pet godina rata, nadmašuje sve što ljudska mašta može da izmisliti. Počam od Katina, pa do najnovijih objeda, da privremena vlada u Poljskoj pretstavlja samo jedan mali dio naroda i da je ona, ustvari, predstavica radničke stranke. Poljska emigrantska klika razvijala je svoju rabotu po uputama iz Berlina, da bi razbila jedinstvo savezničke koalicije. Sva njihova spletkarenja razbila su se od odlučno nastojanje poljskog naroda da ostvari svoju pravu narodnu vladu u kojoj su zastupani predstavnici svih demokratskih stranaka.

Sovjetski Informacioni Biro saopćio je demanti Gorkina, sekretara Presidiuma Vrhovnog Sovjeta SSSR, glasina koje su raširile neke inozemne agencije, kako je Sovjetska vlada u svoje vrijeme izvršila zamjenu sadašnjeg pretsjednika poljske narodne skupštine Bejruta, za jednog poljskog građanina u Sovjetskom Savezu. Gorkin je ovlašten da izjavi, da ti glasovi ni malo ne odgovaraju istini.

Novi pretsjednik vlade Osobka Moravski i pretsjednik Krajova Narodove Bejrut primaju svakodnevno iz svih krajeva oslobođene Poljske pozdrave.

Hitlerovci izvažaju kapital

Po izvještajima dopisnika iz Njemačke, Hitler omogućuje izvoz njemačkog kapitala u inozemstvo. Ovo pretstavlja promjenu u hitlerovoj politici prema izvažanju kapitala. Dok su hitlerovci svim mjerama spriječavali izvoz kapitala, oni to sada potiču, oni uviđaju da će kroz kratko vrijeme morati da napuste Njemačku i htjeli bi na taj

način da osiguraju potrebni kapital za izgradnju novih tvornica, kako bi mogli izazvati treći svjetski rat.

Hitlerovci preporučuju stvaranje u inozemstvu velikih kartela i tajnih novčananih banaka. Također se predlaže uspostavljanje što većeg kontakta sa inozemstvom.

Suzbijmo opasnost pjegavca

UŠ KOJA PRENOŠI TIFUS-PJEGAVAC JE NAJVEĆI NEPRIJATELJ NAŠIH ŽIVOTA. SAMO ODLUČNOM BORBOM PROTIV TE UŠI MOŽE SE SPRIJEČITI BOLEST. SUZBIJAJMO PJEGAVAC BORBOM PROTIV UŠIJU. SA PARTIZANSKIM BURADIMA UNIŠTAVAJMO UŠ I ČISTIMO NAŠU KOŽU I ROBU.

Formiran je Oblasni odbor za suzbijanje tifusa i sada se vrši organiziranje mjesnih odbora, dok su kotarski, graoški i okružni odbori već formirani. Oblasni odbor dao je upute za organizaciju i suzbijanje tifusa pjegavca. Glavni raznašač tifusa pjegavca je uš. Da bi spriječili raširenje te bolesti koja se pojavila u nekim mjestima u Lici, Bosni i Hercegovini potrebno je da se preduzmu preventivne mjere.

Borba protiv te bolesti obuhvaća preventivne mjere i liječenje kada je bolest već zahvatila bolesnika.

U svakom mjestu organizirat će se specijalni odbori u koje treba da uđe jedan predstavnik NOO-a, JNOF-a, USAOH-a i mjesni bolničar.

Svaki seoski odbor za suzbijanje pjegavca odmah će pribaviti 2 partizanska bureta i započeti sa razušivanjem i propagandom protiv ušljivosti. Odbor će stalno izvještavati pretpostavljeni odbor o stanju bolesti, tako da će svakodnevno slati prijepodne izvještaj Općinskom NOO-u o stanju u selu.

U predjelima gdje se pojavio pjegavac potrebno je da se bolesnici odvoje od ostalih članova i da se provede karantena od 20 dana u kućama, gdje se bolest već pojavila.

Na svim saobraćajnim čvorovima, na putevima, koji vode iz ugroženih krajeva stvaraju se razušne stanice, koje će razušiti svako lice i davati im posebne propusnice.

U zaraženim i ugroženim mjestima obustavit će se školska obuka, i svaki skupovi i sajmovi.

Epidemija pjegavca vlada u Zrmanji, Duvnu, selima oko Livna i Duvna. (Podhum, Guber, Karlov Hum.)

Samo savjesnošću i radom spriječit ćemo ovu tešku zaraznu bolest koja može da pohara čitava područja i tako prištediti našem narodu nepotrebne žrtve.

Njemačka ofenziva u Ardenima razbijena

Savezničke snage progone neprijatelja iz belgijske izbočine — Zauzeti su gradovi Laroche i St. Hubert

London, 13. siječnja — Kako javlja Vrhovna komanda savezničkih ekspedicionih snaga u Evropi, američke trupe zauzele su veliki saobraćajni čvor LAROCHE. Pod stalnim pritiskom savezničkih snaga Nijemci su izbočine prema istoku. Sjeverno kriolo savezničkih snaga koje je zauzelo Laroche, sada gospodari čitavom komunikacijom Laroche - St Vith i progoni Nijemce prema jugu. Južni dio savezničkih snaga napreduje prema sjeveru i zauzet je grad ST HUBERT. Na taj način njemački front u ardenskoj izbočini pomiče se velikom brzinom, i ukoľko Nijemci ne uspiju da evakuiraju svoje snage bit će opkoljeni. Istovremeno Britanci nadiru sa zapada prema istoku i zauzeli su grad CHAMPLON. Britanci

su na ovom sektoru napredovali do 10 kilometara.

Ratni dopisnik Barr Robert javlja da je njemačka izbočina u Ardenima smanjena za jednu trećinu i da ima izgleda da će biti evakuirali glavninu svojih snaga sa izbočine. Savezničke trupe, koje su ušle u Laroche, naišle su na vrlo male njemačke snage.

U sjevernom Alzasu žestoke bitke vode se pred Bitsche -om i kod grada Haguenau. Južno od Strasbourga Nijemci bacaju nove snage u napad da bi proširili svoj mostobran. Na sektoru južno od grada oni su zadržani.

Saveznička avijacija nastavila je jučer sa napadajima na njemačke objekte u pozadini. Bombardirane su željezničke stanice kod Krefelda i željeznički transporti kod Koblenza.

MAĐARSKA SE DEMOKRATIZIRA

Debrecin, 11. siječnja — Nova privremena vlada u Debrecinu preduzela je energične mjere da očisti državni aparat od ostataka agenata salašijevog-hitlerovačkih horda. Postavljeni su upravni načelnici u 13 okruga. Donijeta je odluka o organiziranju upravnih vlasti širom čitave oslobođene Mađarske. Privremena nacionalna vlada ujedinjuje predstavnike svih demokratskih stranaka u borbi protiv hitlerovskih fašističkih banda. Nova vlada donijela je odluku da odmah provede socijalne i političke mjere u duhu demokratizacije mađarskih političkih i ekonomskih odnosa.

Uništavanje Budimpešte izazvalo je jednodušnu osudu čitave mađarske javnosti. Njemačko-fašistički barbari u očajničkom otporu izvrgavaju grad uništavanju.

Privremena vlada Mađarske donijela je odluku o podjeli veleposjedničkih imanja među seljake koji nemaju zemlje, i one koji imaju malo. Nova privremena vlada brzim koracima privodi zemlju potpunoj demokraciji.

NIJEMCI OSKUDJEVAJU U ROBI

Nijemci oskudijevaju u obući i odjeći. Oni su stoga naredili svojim satelitima da preduzmu najenergičnije mjere za sakupljanje robe. Kako javlja jedan stockholmski list, Nijemci su naredili u Danskoj rekviziciju svih vunenih i pamučnih predmeta. Njemačke vojne vlasti i danska policija obilaze kuće i nasilno oduzima civilnom stanovništvu ne samo tkanene predmete, već i rublje, dječju robu i druge predmete koji Nijemcima trebaju za potrebe njihove vojske.

Iz Berlina donijeto je naređenje svim kvislinskiim vladama da odmah preduzmu mjere za prisilno sakupljanje robe. U Holandiji su njemačke vlasti započele sa rekvizicijom.

Danski i holandski rodoljubi preduzimaju mjere da bi omeli plan hitlerovaca i vrše djela sabotaže, koja onemogućuju uspješno provadanje ovog pothvata.

Invazija na Luzon

Velike invazione snage Amerikanaca sa preko 800 brodova i uz podršku velikog broja ratnih brodova iskrcale su se na Filipinima. Iskrcavanje je izvršeno na 26 km morske obale u zaljevu Lingaven. Amerikanci su naišli na vrlo slab otpor. Japanska avijacija koja se je

pokušala suprostaviti iskrcavanju izgubila je 79 aviona, dok je potopljena jedna džepna podmornica i dva razarača.

Sadašnje operacije na otoku Luzonu su posljednja faza velike bitke za istjerivanje Japanaca iz Filipina, a ujedno, borba za prevlast na zapadnom dijelu Azije. Britanske trupe nastavljaju sa brzim napredovanjem u Burmi. Nakon zauzeća grada Švebe, savezničke trupe dijeli same 80 km od velikog grada Mandalay -a. Operacije u Burmi su »munjevito napredovanje kakovo ne pozna historija savremenog rata«, kazao je pretsjednik Roosevelt u svome govoru pred Kongresom.

IZ SOVJETSKOG SAVEZA

Institut historije umjetnosti.

Pri akademiji Nauka SSSR osnovan je institut historije umjetnosti. Naučni radnici započeli su sa istraživanjem umjetničkih tvorevina od najstarijih vremena do danas. Sakupljaju se djela iz područja književne, pozorišne, muzičke i slikarske umjetnosti. Kulturni radnici instituta već su pripremili prikaze iz pozorišne umjetnosti XIX vijeka djela velikog dramatičara Ostrovsčkog i pripremaju se za izdavanje drugih ciklusa djela velikih ruskih umjetnika.

Izgrađuje se gasovod Saratov—Moskva. Radovi na izgradnji velikog gasovoda od Saratova do Moskve nalaze se u punom zamahu, tako da će ovaj posao biti završen do konca ove godine. Taj kanal bit će dug preko 850 km, prolazit će ispod 100 rijeka i 5 jezera. Duž čitavog puta od Moskve do Saratova susreću se hiljade radnika koji rade na izgradnji ovog grandioznog djela. Podižu se nova naselja od kojih će se sutra izgraditi veliki gradovi. U Moskvi vrše se veliki radovi, postavljaju se cijevi u dužini od 115 km. Ovo veliko djelo sovjetske tehnike ostvaruje se pod uslovima velikog oslobodilačkog rata. Kazakstan se pretvara u plodne oranice.

U južnom Kazakstanu koji teško strada od suše izgrađuju se veliki kanali koji su povećali plodnost terena. Posljednjim velikim radovima povraćeno je kulturi preko 800.000 hektara pustinje. Sovjetski naučnici pretvaraju zemlju pijeska u plodne oranice i pašnjake.

Izgrađuju se sanatoriji u Arktiku. U dalekim nenapućenim krajevima vječnog leda izgrađuju se sanatoriji. U dalekim sjevernim krajevima tundre projektirani su nacrti velikih sanatorija i stvaranja novih naselja. Jedna delegacija Centralnog komiteta radničkih sindikata proputovala je Arktik i proučila prilike za izgradivanje velikih bolnica, koje bi omogućile liječenje tolikih bolesti, koje pod uslovima sjevernih predjela postaju izlječive.

»Jedinstvo« izlazi svake subote u podne. Uredništvo i administracija: Sibenik, put k bolnici, broj 102; Štamparija »Kačić«, ulica Kačićeva 97. — Cijena pojedinom broju 20 Kuna.